

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ
ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI

TÜRKÇE A DERSİ
BİTİRME TEZİ

AVUCUMUZDA KALANLAR

Rehber Öğretmen: Emine Taş

Öğrencinin Adı: Yavuz Arda

Öğrencinin Soyadı: Yakut

Öğrencinin Numarası: 001129-0108

Ödevin Sözcük Sayısı: 3963

Araştırma Sorusu: Emrah Serbes'in " Hikâyem Paramparça" adlı yapıtında bireyin duygu durumunu etkileyen kavramlar hangi yönleriyle ele alınmıştır?

ABSTRACT (ÖZ)

Uluslararası Bakalorya Programı A1 Türk Edebiyatı dersi kapsamında hazırlanan bu tez çalışmasında Emrah Serbes'in Hikâyem Paramparça adlı yapıtında yer alan öykülerde, bireyin duygu durumunu etkileyen kavramlar ve bu kavramların alt başlıkları ele alınmıştır. Farklı bireylerin farklı düşünce ve duygu durumlarını değerlendirmek amacı ile yapılan tez çalışmasında bireyin duygu durumunu etkileyen ölüm, aşk, dostluk kavramları ve bu kavramların bireyin duygu dünyasındaki etkileri açıklanmıştır. Bireyin duygu durumunu etkileyen kavramlar ölüm, aşk, dostluk ana başlıkları ve bunların hüznün, yalnızlık, kendini ifade etme/edememe, değer, fedakarlık, paylaşım gibi alt başlıklarında değerlendirilirken, bu kavramların işlendiği öykülerden söz edilmiş ve yapıta dair genel bir bakış açısı sunulmuştur. Gelişme bölümünde ise giriş bölümünde bahsedilen kavramlar adı geçen öyküler etrafında incelenmiş ve öykülerdeki odak figürlerin yaşamsal sürecinde bu kavramların onların duygu dünyasına etkisi irdelenmiştir. Sonuç bölümünde ise gelişme bölümünde incelenen kavramların farklı yaşam koşullarında olsalar da her insanın yaşamında ortak paydalar olduğu bireylerin yaşamlarının farklı olmasına rağmen tecrübe edilen duygusal deneyimlerin, figürlerin duygu durumlarının şekillenmesinde benzerlik gösterdiği sonucuna vardım.

Sözcük Sayısı: 161

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	3
GELİŞME	4-17
1.ÖLÜM KAVRAMININ BİREYİN DUYGU DURUMUNA ETKİSİ	4-10
1.1 Hüzün.....	4-7
1.2 Yalnızlık.....	7-10
2. AŞK KAVRAMININ BİREYİN DUYGU DURUMUNA ETKİSİ	10-13
2.1 Kendini ifade etme/edememe.....	10-12
2.2 Değer.....	12-13
3. DOSTLUK KAVRAMININ BİREYİN DUYGU DURUMUNA ETKİSİ	14-17
3.1 Fedakârlık.....	14-15
3.2 Paylaşım.....	15-17
SONUÇ	17-18
KAYNAKÇA	19

GİRİŞ

Toplum halinde bir kültür çevresinde yaşayan, düşünme ve konuşma yeteneği olan; evreni, bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen ve biçimlendirebilen canlı olarak tanımlanan insan, evrende yaşadığı süre boyunca ölüm, aşk, dostluk... gibi pek çok farklı olay ve duygu durumu ile karşılaşır. Bu olay ve durumlar onun yaşam algısını şekillendirirken aynı zamanda bir olay ve duruma karşı gösterdiği tepki ve davranışları da onun duygu durumunu belirler. Emrah Serbes'in Hikâyem Paramparça yapıtında da yer eden önemli olay ve duygu durumları üzerinde durulmuştur. Yazar, farklı başlıklarla ele aldığı öykülerini farklı odak figürler çerçevesinde kurgulamış ve öykülerinde odak figürlerin yaşamlarına hakim olan duygu durumlarını iç monolog ve diyalog gibi anlatım teknikleriyle yansıtmıştır.

Bu tez çalışmasında bireyin duygu durumuna etki eden kavramlar öykülerin genelinde ağır basan izlekler doğrultusunda oluşturulacaktır. Buna göre her ne kadar yalnızlık, hüznün, ayrılık, özlem, çaresizlik vb. bireyin duygu durumunu oluşturan pek çok izlek varsa da, bu duygular “ölüm”, “aşk” ve “dostluk” izlekleri altında, bireyin duygu durumunun yapıtta hangi yönleriyle ele alındığı sorusunu cevaplamak amacıyla incelenecektir.

Buna göre değerlendirilecek ilk izlek olan ölüm, kaçınılmaz bir gerçeklik olarak bütün yaşamlarda ortak paydadır ve öykülerin büyük çoğunluğunda bu yönüyle ölüm olgusu hâkimdir. Bununla birlikte ölümden sonra bireyin içine gireceği hüznün ve yalnızlık gibi duygu durumları bu kesitin alt başlıkları olacaktır. Yapıtta hüznün kavramı için: “Karanlıkta Nüfus Sayımı”, “Kapanış Konuşması”, “Ahmet'i Öldüren Ağaç”, “2009 Yazı Geri Gelmeyecek” öyküleri, yalnızlık kavramı içinse “ Sen Gittin ve Herkes Ölmeye Başladı”, “ Ateşe Benzemek İçin”, “ Ayşenur'un Ablası”, “ İyileşen Adam” ve “ Hisler Ansiklopedisi” öyküleri incelenecektir.

Aşk, yapıttaki öykülere hâkim olan bir başka duygu durumudur. Aşkî yaşamanın olanaksızlığı ve bireylerin kendi gözünden aşka bakış açıları yapıtta aşk izleğinin bireyin duygu durumuna yaptığı etkiyi göstermek amacı ile verilmiştir. Bu yönüyle yaşanılmayan aşkın birey üzerinde yarattığı olumsuz etkiler aşk başlığı altında; kendini ifade etme/edememe ve değer alt başlıkları içerisinde incelenecektir. Yapıtta kendini ifade etme/edememe kavramı için: “Karanlıkta Nüfus Sayımı”, “O Gece”, “Mütevazi Hakikatler”, “İnsan Bir Sirkten Ne Bekler”, “Galip İşhanı” öyküleri, değer kavramı içinse “Kahvaltına Devam Edebilirsin”, “İyileşen Adam, “Hisler Ansiklopedisi” öyküleri irdelenecektir.

Dostluk bu tez çalışmasında bireyin duygu durumunu etkileyen son izlek olarak ele alınacaktır. Dostluk olgusu, bu yönde yapılan davranışlar paylaşım ve fedakârlık alt başlıkları altında incelenecektir. Yapıtta fedakarlık kavramı için : “Ayşenur’un Ablası, “Galip İşhanı”, “Robocoplar Da Korkar” öyküleri, paylaşım kavramı içinse “Ahmet’i Öldüren Ağaç, Hüzünlü Piç, “Boşa Geçmiş Anlamlı Günler”, “2009 Yazı Geri Gelmeyecek”, “Saffet Semerci Bu Bankta Delirdi” öyküleri incelenecektir.

Bireyin duygu durumunun ölüm, aşk ve dostluk gibi kavramlardan etkilendiği kanıtlanacaktır. Buna göre, bireyin yaşamında tecrübe ettiği çeşitli duygusal tecrübelerin duygu durumunun şekillenmesinde önemli bir rolü olduğu sonucuna ulaşılabacaktır.

GELİŞME

1.ÖLÜMÜN BİREY ÜZERİNDE YARATTIĞI DUYGULAR

1.1. Hüzün

Ölümü canlı bir varlığın yaşamını yitirmesi olarak tanımlamak mümkündür. Nedenleri değişik de olsa her birey farklı zaman, koşul ve çevre içerisinde ölüm ile karşılaşır. Ölümün nedeni farklı olduğu gibi ölen bireyin geride kalan bireyler üzerinde bıraktığı etkiler de birbirinden

farklıdır. Bu etkiler bireye; yalnızlık, özlem, hüznün ve pişmanlık gibi pek çok duygu durumunu bir arada yaşatır.

Emrah Serbes'in "Hikâyem Paramparça" adlı yapıtında yer alan öykülerde de ölüm kavramının hayatın akışındaki yeri, önemi ve birey üzerinde bıraktığı etkilere değinilmiş verilen farklı öykülerle ölüm olgusunun, ölen bireyin geride kalanları tarafından nasıl karşılandığı da işlenmiştir. Buna göre bireyler ve yaşantıları ne kadar farklı da olsa ölüm bütün yaşantılarda ortak paydadır ve bireylerde farklı duygu durumları yaratır. Bu farklı duygu durumlarından biri 'hüzün' dür. Hüzün, bireyin bir yakının ölümü sonucu ilk hissettiği ve en yoğun yaşadığı duygu durumudur. Yapıtta, "Karanlıkta Nüfus Sayımı" adlı öyküde hüzün odak figürün babasını kaybetmesi sonucunda yaşadıkları ile gösterilmiştir. Babasının ölümünün aniden gerçekleşmesi odak figürün hüzün yaşamasına sebep olur, fakat odak figür hüznünü içinde bulunduğu duygusal karmaşıklık nedeniyle tam anlamıyla yansıtamamıştır. Babasının cenazesinin ardından içinde bulunduğu duygusal yükten uyuyarak kurtulmak istemiştir " *Sonra hep uyumak istedim. Doğal sakinleştirici...* " (Serbes, 12). Odak figürün babasını yitirmesi ile birlikte hayatta kendisine yol gösterecek bir rehberden yoksun kalması onun büyük bir hüznün yaşamasına neden olmuş odak figür adeta bocalamıştır.

"Sevdiğiniz biri öldükten sonra yaşama devam etmek bisiklet kullanmayı öğrenmeye benziyor. Ama yokuş aşağı giden bir bisiklet oluyor bu. Dengeyi sağlamanın tuhaf coşkusu kestetmiyorum burada ya da sadece bundan bahsetmiyorum. Kafayı gözü yarmak olmanın korkusundan da bahsediyorum." (Serbes, 12).

Hüzün kavramı yapıttaki "Kapanış Konuşması" adlı öyküde ise, bireyin kendi yaşantısını anlamlandırmaya çalışması ile verilmiştir. Buna göre hayatın başka bir kişinin hayatı gibi gözükmeye başlaması, bireyin kendi yaşamına seyirci kalmasından söz edilmiştir. Birey yakınlarını kaybetmektedir ve bu kayıpların yerini dolduramayarak hüznlenmektedir " *Hangi*

kişiliğinin hangi kişiliğe, hangi parçanın hangi parçaya özlem duyduğunu çözemediğinde, içmeyi unuttuğun sigara parmaklarını yakana kadar karşı duvara bakarsın.” (Serbes, 86). Bu hüznün ile birey çevresindeki insanlara daha önce bakmadığı bir gözle bakmaya başlamıştır, onlara hüznün katan şeyleri anlamaya çalışmıştır. “ Anne diye ağlayan çocukların aradığının çoğu zaman şefkatli bir baba olduğunu anlarsın. Çekip gitmek isterken görünmez bir elin seni nasıl durdurduğunu anlarsın. Kırk yaşında, ama altmış gösteren adamlara daha dikkatli bakarsın o zaman.” (Serbes, 86-87).

“Ahmet’i Öldüren Ağaç” öyküsünde ise hüznün Ahmet figürünün ölümü ile verilmiştir. Odak figür ve mahalle arkadaşları, yıllar önce ne demek olduğunu bilmeden Ahmet’in annesinin ölümünde Ahmet’e destek olmak için gözlerini kızartarak kendilerine ağlamış süsü vermiş olsalar da Ahmet’in ölüm haberini aldıklarında çok üzümler ve Ahmet’i öldüren ağaçtan intikam almak, hüznelerini dindirmek isterler. “*Ne zaman bir ölüm haberi alsam ne zaman kendimi... hissetsem, ne zaman bir şeyleri düzeltmeye çalışırken daha beter etsem aklıma o ağaç geliyor. İyi çalım atan bütün çocuklar için, çirkin ve temiz kalpli bütün kızlar için bir gün o ağacı indireceğiz” . (Serbes,122)*

“2009 Yazı Geri Gelmeyecek” adlı öyküde ise; vaktinin çoğunu arkadaşlarıyla geçiren, diğer arkadaşlarıyla birlikte arkadaşları Serhat’ın yaptığı at yarışı kuponlarına ortak olan odak figürün arkadaşlarının onu aramasına rağmen kupona katılmaması ve bu sefer ikramiyeyi tutturması anlatılmıştır.

“ ‘ 2100 liralık altılıyı üç tekle nasıl tutturdun Serhat, ’ diye sordum gidince.

‘ Paran tükendiği zaman hata yapma şansın kalmaz, ’ dedi. Ben de ‘ Anlıyorum, ’ dedim. ‘ Kazanılmış kupona ortak olunmaz ama yüzer lira verin en azından. ’” (Serbes, 140).

Arkadaşlarının kuponundan faydalanan odak figür ve arkadaşları kazandıkları kuponun keyfiyle birlikte vakit geçirip rakı içerler ve içtikleri rakının etkisiyle ölüm ve ölümler akıllarına gelir. Kazandıkları paranın keyfini çıkarırken akıllarına ölümün gelmesiyle o akşam ölen yakınlarından konuşurlar ve sevinçli olmaları gerektiği bir anda ölümü hatırlayarak hüzünlenirler. Öyküde figürlerin keyifli anlarında ölümden bahsetmeleri, okuyucuya ölüm gerçekliğini hissettirmek ve dünyanın geçiciliğini göstermek açısından önemli olmuştur.

“ O yaz başka altılı tutturamadık ama o akşam rakı içtik, kadınlar gülle atma şampiyonasını seyrettik, ölümlerden konuştuk. Rakı içince ölümlerden konuşmak icap eder. Belki rakı içerken araya giren sessizlikler uzun olduğu için, o sessizlikler ortama ruhani bir hava kattığı için.”
(Serbes,140)

“Hikâyem Paramparça” adlı yapıtta verilen öykülerde ‘hüzün’ odak figürün yakınlarını kaybetmesiyle ortaya çıkmıştır. Genellikle geçmiş zamanla anlatılan, odak figürün anıları üzerinden verilmiş, öykülerde ölüme değinilerek ölümün hayatımızda yadsınamaz gerçekliği ve bireyde bıraktığı duygular anlatılmıştır. Ölüm, bireylerin duygu dünyasında hüznü ortaya çıkarırken verilen farklı öykü ve durumlarla hüznün farklı duygu durumları yaratabileceği gerçeği de ortaya konulmuştur.

1.2 Yalnızlık

TDK’ ye göre “Yalnız olma durumu, kimsesizlik, ıssızlık, tenhalık” şeklinde tanımlanan ‘yalnızlık’ ölüm sonrası tecrübe edilen duygulardan biridir. Birey, yitirdiği insanın yokluğuyla karşılaşır, onun yerini dolduramaz ve yitirdiği kişi olmadan hayata alışmakta zorluk çeker. Zaman bireyin bu duygu durumuna alışması ya da alışmaması konusunda etkilidir. Birey zamanla hissettiği yalnızlık durumunda artış veya azalış hissedebilir. Yalnızlığı aşmak daha çok bireyin elindedir ve bazen bireyi ölüme götüren bir neden de olabilir. Yapıtta ölüm-yalnızlık

ilişkisi neden sonuç ilişkisi bağlamında ele alınmıştır. Buna göre yalnızlık kimi zaman ölüme götüren bir neden, kimi zaman ise ölümün bir sonucu olmuştur.

Emrah Serbes'in "Hikâyem Paramparça" adlı yapıtında yer alan "Sen Gittin ve Herkes Ölmeye Başladı" öyküsünde odak figürün sen kişisi ile yaşadığı ayrılıktan sonra pek çok ölüme şahit olması ile öyküde yalnızlık kavramı ortaya çıkmış, odak figür giderek yalnızlaşmıştır. "*... çok şükür yazıyoruz diyorum; ama niye anlatıyorum bunları? Belleğin unutuşa karşı mücadelesi mi sadece. Ne münasebeti bu benim senkronize yalnızlığım. Sen gittin ve herkes ölmeye başladı.*" (Serbes,22)

Yalnızlık bireyin sadece yakınlarının ölümü sonucunda hissettiği bir duygu durumu olmamakla birlikte, bireyin yaşadığı süre boyunca çevresiyle ilişki kuramaması, kabul görememe gibi durumlardan dolayı hissettiği bir duygu durumu da olup bireyi ölüme götürebilir. Bu durum "Ayşenur'un Ablası" adlı öyküde, Ayşenur'un ablası figürünün yaşamında mevcut olan ilgisizlik ve bunun doğurduğu yalnızlık sonucunda intihar etmesiyle görülür. Yalnızlığından dolayı yaşadığı süre boyunca fark edilmeyen figür öldüğünde de aynı şekilde fark edilmez "*Ayşenur'un ablası dördüncü kattan atladi, hastanede öldü bir hafta sonra. Onu hatırladıkça 'Görünmez Adam' filmi geliyor aklıma. Görünmez bir kadın, görünmez bir duvara çarptı ve bunu kimse görmedi.*" (Serbes,125)

"İyileşen Adam" adlı öyküde de benzer bir durum öyküdeki odak figür üzerinden incelenmiştir. Bir kulağı eksik olan odak figür bunu çevresinden gizlemeye çalışırken bir motosiklet kazası sonucu bir bacağını da kaybeder. Yaşadığı bu fiziksel eksiklik rüyalarına girer ve rüyalarında kaybettiğini gördüğü kollarını da gerçek hayatta bir gün kaybeder. Vücudundaki 'eksilmeler' onun hayatındaki insanları yitirmesine ve yalnızlaşmasına neden olur. Karısı tarafından terk edilir "*Seninle bambaşka hayaller için evlenmişim,*" dedi giderken. (Serbes,128). Karısı tarafından terk edilen odak figür, yalnızlığını karşı apartmanda oturan kıza aşık olarak

unutmaya çalışır. Hislerin karşılıklı olmasıyla odak figür eski canlılığına kavuşur, fakat kızla ilişkilerinde de organlarının eksilmeye devam etmesiyle kız tarafından terk edilir “ *Yok olan her şeye ilgi duyuyorum ama bu kadarı da fazla*” (*Serbes,129*) Yaşamındaki kişileri tek tek yitiren odak figür düşünsel olarak kendini var etse de fiziksel olarak ölmüştür.

“ Adam artık acıkmıyor ve susamıyordu, canı da yanmıyordu. Pencere önünde kalan kalbini özliyordu bazen, ama sadece düşünceleriyle özlediği için, bu özlemi kalbinde hissedemediği için katlanabiliyordu bu ayrılığa. “ Kalbim de beni özliyor mudur acaba?” diye düşünüyordu bazen de.” (*Serbes,130*).

“Hisler Ansiklopedisi” adlı öyküde ise odak figür babasının ölümü ile yalnızlaşmıştır. Babasının ölümü onun için ‘kim vurduya gitmek’ olarak nitelendirilir. Bu bağlamda insanın kendi yaşamını seçemeyeceği ve ne olup biteceğini öngöremeyeceği anlatılmak istenmiştir. Odak figür, babasını yitirdikten sonra kendini yalnız hisseder hatta yazmakta olduğu hisler ansiklopedisini yazmayı bırakır.

“İradeli insan yirmi sene çalışıp bir ev alır sonra o evin yirmi saniyede yıkıldığını görür. Her şeyini kaybetmiştir ama pes etmez, yirmi yılının boşa geçtiğini anlamıştır ama bunu kimseye çakturmaz. Sonra cebinde taksi parası bile kalmadığından bir bayram arifesinde otogara valiz taşımak zorunda kalıp kalp krizi geçirir... Ambulansın sirenleri iradeli insan ölmemiş gibi çalmaya devam eder bir süre daha. Sirenler çalarken iradeli insanın kafasından geçen son düşünce de ‘ Ben nerede yanlış yaptım,’ olur.” (*Serbes,137*).

“Galip İshani” öyküsünde ise Galip, annesinin ölümü ile kendini sevgisiz ve yalnız hissetmekte, babası ile arasındaki ilişkinin kuvvetli olmaması nedeniyle de bu yalnızlığı giderememektedir. Buna ek olarak Galip’in babasının, teyzesiyle birlikte olması Galip’in öfkelenmesine ve daha da yalnızlaşmasına yol açmıştır. Galip, annesinin ölümü ve sonrasında “sevgisiz ve yalnız” geçen yaşantısı için babasını suçlamış, babasına duyduğu öfke ile onu

öldürmek istemiştir. *“Ben de hiç olmasaydım bu hikâyede olmaz mıydı? ‘Sustalısını çekip apartmana yürüdü.’ ‘Öldüreceğim onu,’ diye bağırmaya başladı.” (Serbes,168).*

Hikâyem Paramparça adlı yapıtta ölümün birey üzerinde yarattığı duygu durumlarından biri de yalnızlıktır. Yalnızlık kavramı odak figürlerin yitirdiği figürler üzerinden iç monolog tekniği ile verilmiştir. Yapıttaki öykülerde odak figürler farklı ölüm haberleri almış ve yitirdikleri kişiler nedeniyle yalnızlaşmışlardır.

2.AŞKIN BİREY ÜZERİNDE YARATTIĞI DUYGULAR

2.1 Kendini ifade etme/edememe

Aşk, bireyin başka bir bireye duyduğu yoğun sevgi ve bağımlılık olarak tanımlanabilir. Her birey için aşkın anlamı, yorumlanması ve etkisi farklıdır ve aşk kişiden kişiye değişiklik gösterirken, her bireyin aşkı yaşayışı ve tecrübe edişi birbirinden farklıdır.

Emrah Serbes’in Hikâyem Paramparça adlı yapıtında yer alan öykülerde de aşk kavramına rastlamak mümkündür. Yapıtta aşk çoğunlukla karşılıksız olarak verilmiş bu yönüyle birey üzerinde bıraktığı etkiler genellikle olumsuz ve yıkıcı yönde olmuştur.

Yapıtta yer alan “Karanlıkta Nüfus Sayımı” adlı öyküde, odak figürün sevdiği kişi ile birlikte olamaması; sen kişinin annesinin hasta olmasından dolayı kendine engel koyarak aşkı yaşamaktan kaçınması ile görülür. Öyküde sen kişisi, annesinin hastalığından dolayı duyduğu hüznün nedeniyle odak figüre kendini ifade edememiş, ikili arasında bir ilişki başlayamamıştır “*‘O zaman bir şeyleri reddetmeye ihtiyacım vardı ve sen tam bunun üstüne gelmiştin, ‘ dedi. ‘ O kadar iyiydin ki o zaman. Annem sanki bu yüzden yedi ay daha yaşadı. ‘ (Serbes,14)*

Aşk üzerinden bireylerin kendini ifade edemeyişine yer veren bir başka öykü “O Gece”dir. “O Gece” öyküsünde sen kişisi mutsuz olmayı bahane göstererek odak figür ile ilişki yaşamaktan

kaçınır ve mutsuz olma düşüncesinin nedenini anlatamaz. Odak figür ise sen kişisine olan aşkı yeterince iyi ifade edemez. Her iki taraf da kendilerini birbirlerine yeterince ifade edemediklerinden aşkı yaşayamamışlardır “ ‘Neden olmaz, ‘ diye soruyorum. ‘ Mutsuz oluruz, ‘ diyorsun. ‘ Herkes mutlu olacak diye bir kural yok, biz de mutsuz olalım. ‘ “. (Serbes,42). “Mütevazı Hakikatler” adlı öyküde ise belirtilen durum sen kişisi ve odak figürün birlikte geçirdikleri bir gece üzerinden verilmiştir. Her iki figür de bütün gece çoğunlukla susarlar ve birbirlerine karşı kendilerini ifade edemezler. Bu nedenle her ne kadar birbirlerinden etkilenmiş olsalar ve suskunluklarından anlam çıkarsalar da bu etkilenme aşk boyutunda olgunlaşamaz. Figürlerin kendilerini ifade edememeleri aşkı imkânsızlaştırır. “ Öfke olarak sessizlikler görmüştüm. Anlayış ifadesi olarak sessizlikler... Kabulleniş olarak sessizlikler... Pişmanlık olarak sessizlikler... Hayranlık olarak sessizlikler... Ama onun sessizliğini çözememiştim. “ (Serbes,117). “İnsan Bir Sirkten Ne Bekler” öyküsünde de aynı durum odak figürün âşık olduğu ve daha önceden üç sefer reddedildiği sen kişisi ile arasında geçen diyalog ile gösterilmiştir. Odak figür bir arkadaşından aldığı tavsiyeyle sen kişisiyle fısıldayarak konuşur “ ‘Kadınların sana yaklaşmasını istiyorsan onlarla fısıldayarak konuş’... Çünkü kadınlar her şeyi duymak isterler.’” (Serbes,100). Odak figürün sevgilisine duymuş olduğu şeyleri söylerken kendi hissettiklerini de dile getirmiş ve hayatı sorgulamış, yine de kendini ifade edememiştir “ *Mıymıy ne diyorsun anlamıyorum, karnından konuşmayı bırak lütfen.*” (Serbes,101). Odak figürün kendini istediği biçimde ifade edememesi onu olumsuz etkilemiş, sirke ve hayvanat bahçesine giderek burada rutinin bozulmasını görüp eğlenmek istemiştir, çünkü rutinin değişimiyle acısını unutmayı amaçlamıştır. Sevgilisinden beklediği sevgiyi bulamayan odak figür, kendini ve karşı tarafa olan aşkı sorgulamıştır “ *Bu gezegende, iki insanın birbirlerine duydukları sevgi, bir terazide dengelenmiş midir hiç? Eşitlik fikrine en çok aşıkken inanırız. Çünkü en çok o zaman ihtiyaç duyarız.*” (Serbes,102). “Galip İşhanı” öyküsünde ise belirtilen durum Galip figürünün, Nuran Hemşire’ye âşık olması ve Nuran Hemşire’ye olan sevgisini kendini yaralayarak

göstermeye çalışması ile görülür. Galip bu sayede kendini Nuran Hemşire'ye anlatmak istemektedir. Galip'in aşkını belirtmek için sergilediği çaba Nuran Hemşire tarafından anlaşılmaz. Galip, öykünün ilerleyen bölümlerinde kendini ifade edemediğini kabullenmiştir, odak figürden, kendisini ifade edebilmesi ve aşkını anlatabilmesi adına Nuran Hemşire'yle konuşmasını istemiştir. “ ‘ Kendini niye kesiyor? ’ ‘ Kendini kesmiyor aslında, kendini anlatmaya çalışıyor. ’ ‘ Nasıl?’ ‘ Herkes kendini anlatmak zorundadır Nuran Hemşire. Ama çoğu insan doğru sözcükleri bulamaz. “ (Serbes,162).

Hikayem Paramparça adlı yapıtta bireyin aşık olduğu kişiye kendini ifade etmesi/ edememesi farklı öyküler üzerinden işlenmiştir. Aşık olunan kişi ile düzgün kurulamayan iletişim yüzünden bireyler kendilerini ifade edememiş bu da aşkın yaşanışına engel olmuştur. Kullanılan diyalog ve iç monolog gibi tekniklerle anlatıcı, figürlerin kendini ifade edemeyişlerinin nedenleri ve iç çatışmaları ortaya konulmuştur.

2.2 Değer Verme/ Vermeme

Bireyin karşısındakine verdiği önem ve saygı olarak tanımlanan değer bireyin içinde bulunduğu farklı durumlarda farklı şekillerde ortaya çıkabilir. Hikayem Paramparça adlı yapıtta aşk kavramı etrafında şekillenen “ değer” bireylerin yapıtta aşkı yaşarken birbirlerine hissettirdikleri duygular ölçüsünde şekillenmiştir.

Yapıtta, “Kahvaltına Devam Edebilirsin” öyküsünde bireylerin teki gelecek hayatını etkilediğine vurgu yapan odak figür duygusal durumu ve yaşadığı sıkıntılar nedeniyle bulunduğu kentten gitmek kendine yeniden bir hayat inşa etmek istemektedir. Sosyal hayatta kendini iyi ifade edebilen odak figür sevdiği kişiyi kırmadan ona gideceğini bir türlü söyleyememektedir “ Ama seninle konuşamıyordum bir türlü. Senin karşıdayken utanıyordum, ufalıyordum, büzülüüyordum, notlarıma bakmaya ihtiyaç duyuyordum.” (Serbes,113). Sen kişisi ise odak figürün bu sıkıntılı halinin farkına varır “ Ve sen o sessizlikte

ne demek istediğimi anladın, çünkü sen de çocukken bir kuş olmak istemiştin.” (Serbes,113).

Sen kişinin yaşayacakları ayrılığa rağmen odak figüre anlayışlı davranması odak figüre verdiği değeri göstermektedir. “İyileşen adam öyküsünde ise odak figürün bir kulağı, bir bacağı ve iki kolunun olmamasına rağmen ona aşık olan, yok olan şeylere ilgi duyan sen kişisi de değer başlığı altında değerlendirilebilir. Genç kız figürü eksikleri olan bireylerle birlikte olmak istemektedir. Böylece diğerlerinin eksikliğini gidererek, onlara değer vererek veya onları kendine ‘muhtaç’ hale getirerek kendini değerli hissetmek istemiştir. Öyküde, sen kişisi, eksikleri olan odak figüre aşık olmuş ancak eksiklerin zamanla artması ve kendinin katlanabileceği sınırı aşması ile odak figüre olan ilgisini yitirmiştir “ *Adam yoğun bakımdan çıktığında kız, onu dudaklarından öptü ve terk etti.” (Serbes,129).* “Hisler Ansiklopedisi” öyküsünde ise “değer verme/ vermeme” orta yaşlı kadın figürü ile odak figür ve sevgilisi üzerinden incelenmiştir. Öyküdeki orta yaşlı kadın kötü bir ilişki yaşamış, ilişkisinde değer görmemiş ve sürekli kendini suçlamıştır. İlişkisinde yaşadığı değersizlik sonucu; tecrübelerini odak figüre aktaran yaşlı kadın, ilişkide suçlamanın önemini anlatmıştır. “ ‘ O zaman onu sürekli suçla, ’ dedi. ‘ Bazen suçlama sürekli suçla. Suçsuzluğunu kanıtlayamadığı sürece sana kötü davranamaz’ ... ‘ Çünkü biz kadınlar doğuştan suçlu olduğumuza inanırız. ’ “ (Serbes,135).

Hikayem Paramparça adlı yapıtta iç monolog ve diyalogla işlenen değer kavramı öykülerde dinamik bir karaktere sahiptir. Figürlerin birbirine verdiği değer zaman içinde azalmış, bununla birlikte duygusal anlamda kopuş gözlenirse de değer verme/ vermeme bireylerin ayrılıklarında etkili olmuş, karşılıklı aşkın yaşanmasını engellemiştir.

3.DOSTLUĞUN BİREY ÜZERİNDE YARATTIĞI DUYGULAR

3.1 Fedakârlık

“ Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş” olarak tanımlanan dost sözcüğü, bireyin kendine yakınlık duyduğu insanlarla kurduğu ilişkide dostluk kavramına dönüşür. Dostluk bireylerin ilgileri,

sevinçleri ve benzeri tutumlarının ortaklıklarıyla sağlanır. Ortak paydaların fazla oluşuyla iki bireyin paylaşımları da artar. Bu paylaşımlar sonucu dostlukları gelişir, olgunlaşır.

“Hikâyem Paramparça” yapıtında dostluk, bireyin yaşamındaki zor koşullar üzerinden verilmiş, çoğunlukla dostuna destek olma ve dostunun iyiliğini isteme ve dostuna yapılan fedakarlıklar şeklinde gelişmiştir.

Birey dostunun mutluluğunu sağlamak için çeşitli fedakârlıklarda bulunabilir. Bu fedakârlıklar bireyin hüznünü paylaşma, onun yanında olma ve göstereceği destek ile onu mutlu etme çabasıyla örneklendirilebilir.

Belirtilen durum “Ayşenur’un Ablası” öyküsünde Ayşenur figürünün ablasının ölümü nedeniyle kendini suçlu hissetmesi ve odak figüre bu konuda yorumunu sormasıyla görülür. Odak figür her ne kadar Ayşenur’un ablasına karşı tutumunu olumsuz bulsa da Ayşenur’a bunu söylemekten kaçınır. Doğruları söylemek istese de sessiz kalmayı tercih eder. Ölüm haberinin etkisi ile üzülmüş ve kendini suçlamaya başlayan arkadaşını cevap vermeyişi ile teselli etmek ister. “*Evet, ’ diyemedim. Böyle durumlarda dürüstlük insanı en çok yaralayan şeydir. Bir soru sorduğumuzda dürüst bir cevap beklemeyiz. Bizi hayal kırıklığına uğratmayacak bir cevap bekleriz.*” (Serbes,125). “Galip İşhanı” öyküsünde ise belirtilen durum Galip figürünün Nuran Hemşire figürüne olan aşkını ifade etmek için kendisini kesmesi ve odak figürün bu davranışa engel olmaya çalışması ile incelenmiştir. Odak figür öykü boyunca Galip’i bu tutumundan vazgeçirmek için çeşitli fedakârlıklarda bulunmuş, Galip her aradığında onun yanına gitmek, kendini her kesmeye çalıştığında engelleme çabası içerisine girmek, gibi pek çok konuda ona zaman ayırmıştır. Galip de odak figürün telkinlerini dinlemiş, kendini kesmeyi bırakmış, Nuran Hemşire ile sevgili olmak düşüncesinden vazgeçmiştir“ *Galip yaralı ve şaşkın baktı, çabalamaktan vazgeçtiğini o an anladım. Bir daha kendini kesmeyeceğini de. Elindeki bıçak yere düştü.*” (Serbes,170). “Robocoplar da Korkar” öyküsünde ise fedakarlık odak figürün bir

arkadaşına üniversitede saldırılmasıyla görülür. Odak figürün tüm uyarılarına rağmen, arkadaşı kantine gitmiş ve kulağı kesilmiş bir biçimde dönmüş, odak figür arkadaşını savunmak üzere fedakarlık yapmış ve kendisi yaralayanlarla mücadele içine girmiştir “ *Üç dakika sonra geldi, kulağının yarısı sallanıyor, satırla vurmuşlar... Ben de faşizme karşı bir taş atayım dedim*”.(Serbes,108) .

Yapıtta, fedakarlık öykülerde figürlerin dostuna yardım etmesi, onun mutluluğu için elinden geleni yapmaya çalışması ile görülmüştür. Bireylerin birbirleri için gösterdiği çaba ve kendi değerlerinden ödün verebilmesi fedakarlığın dostluk için önemini vurgulamış bu durum farklı öykülerde yer alan iç monolog, diyalog teknikleriyle okuyucuya aktarılmıştır.

3.2 Paylaşım

Dostluklar bireyler arasındaki kuvvetli bağlardan biri olduğundan, paylaşılan ortak paydalar da çoğunlukla ortaktır. Ortak beğeniler, eğlenceler yaşanmışlıklar bu ortak paydayı oluşturan etmenlerdir. Bunun yanı sıra dostluklar ilerledikçe ve geliştikçe bireyler bu ortak paydalar nedeniyle birbirlerine benzeyebilirler ve aralarındaki paylaşım artar.

Emrah Serbes’in Hikâyem Paramparça adlı yapıtında da dostluk kavramı sonucu ortaya çıkan paylaşım izleşine değinilmiştir. Yapıtta, “Ahmet’i Öldüren Ağaç” adlı öyküde Ahmet figürünün annesinin ölümüyle birlikte mahalle arkadaşlarının kendisine gösterdiği destek ve onun hüznünü paylaşmaları işlenmiştir. Odak figür ve çocuklar aynı duyguyu hissetmeseler de Ahmet’in acısına ortak olmuştur“ *Ahmet sonraki günlerde de ağlamaya devam etti. Biz de gözlerimizi kaşıdık. Bizim çocuklara da göstermiştim bu numarayı. Ahmet, annesinin öldüğü günlerde ne zaman bizi görse gözlerimiz ağlamaktan kızarmış gibiydi. Bir yalanı söylemek kolaydır, sürdürmek maharet ister.* “ (Serbes,120).“Hüzünlü Piç” öyküsünde belirtilen durum odak figür ile sen kişisi arasındaki dostluk ilişkisi ile incelenmiştir. Sen kişisi her ne kadar farklı bir birey olarak betimlenmiş olsa da aslında odak figürün karakterinin bir parçasıdır ve yapıtta

bireyin kendi iç benliğini temsil eder. Bireyin yalnızlığı, yalnızlığını iç benliği ile kurduğu diyaloglarla hafifletmesi ve iç benliğiyle birbirlerinin duygu, düşüncelerini ortaklaşa paylaştıkları görülür“ *Acılarımız da birbirine benziyor artık. Birbirine benzeyen parmaklar gibi ama. Her birinin eşiz bir izi var. “ (Serbes,81).* “Boşa Geçmiş Anlamlı Günler” öyküsünde ise odak figürün Antalya’da bir birahanedeki arkadaşları ile kurduğu dostluk üzerinden incelenmiştir. Birahanedekiler ve odak figür arasında bir ‘aile’ ilişkisi olsa da, odak figür yeni arayışların peşindedir bu yüzden Ankara’ya gitme kararı alır. Aradan geçen zamanla odak figür ve birahanedekilerin dostluk ilişkileri yıpranır ve odak figür açısından bu günler anlamsızlaşır. Çünkü artık ortak bir paylaşımı kalmamıştır. “ *Yıllar geçtikçe koştuk. Bir ara sokakta, uzun zaman önce terk edilmiş, lastikleri patlak bir arabanın ne anlamı varsa o günlerin de öyle bir anlamı var şimdi. “ (Serbes,68).* “2009 Yazı Geri Gelmeyecek” öyküsündeki dördüncü fotoğraf kesitinde paylaşım izleği odak figür ile Salih arasında görülür. Salih on yıllık sevgilisini terk etmek istemektedir ancak sevgilisiyle olan yaşanmışlıklarını unutamayacağını düşünmektedir. Odak figür arkadaşının kaygısının farkına varır. İçine bulunduğu ikilemde arkadaşına yardım etmek, yükünü paylaşarak hafifletmek ister “ *‘Geçmişini unutmak istiyorsan geleceğe de gözlerini kapatman gerekir Salih, ‘ demiştim o zaman. “ (Serbes, 142).* “ Saffet Semerci Bu Bankta Delirdi” öyküsünde ise paylaşımın bir sonucu olarak dostluk izleği ele alınmıştır. Odak figür sevgilisinden ayrılmasının ardından Kurtuluş Parkı uzamında yürümektedir ve bitmiş olan ilişkisini düşünmektedir. Bu esnada Saffet Semerci figürü ile karşılaşır. Her ne kadar önceden tanışmıyor olsalar da ikisinin de yaşamında benzerlikler vardır. İki figür de elindekileri kaybetmiş ve kendilerince anlamsızlaşan bir hayat sürmektedirler. Bununla birlikte iki figürün arasında geçen diyalog ve birbirlerine sundukları paylaşım, ikili arasında bir dostluğun başlayacağı ortaya konmuştur. “ *’ O zaman şunu da kaydet. Bugün Kurtuluş Parkı ’nda, yağmur altında geziyordun. Bir bankın üstünde ‘ Emrah Serbes Bu Bankta Delirdi’ yazdığını gördün.*

Kendine bir isim arıyordun ve ismini Emrah Serbes koydun. Öyle oldu değil mi? ‘ ‘ Evet, öyle oldu.’ ‘ Çok güzel, çünkü bana da öyle oldu.’ “ (Serbes,148).

Paylaşım izleği öykülerdeki figürler arasındaki dostluğun beraberinde gelişen bir olgu olmuştur. Yapıtta paylaşım figürler arasındaki ‘ortak paydalar’ ve birbirine destek olma çabası açısından ortaya konmuş, diyalog ve iç monologdan yararlanılmıştır.

Sonuç

“Kendine özgü bir ruhsal hareket ve hareketlilik” şeklinde tanımlanan duygu bireyin içinde bulunduğu durum karşısında değişiklik gösterir. Emrah Sebes’in “Hikayem Paramparça” adlı yapıtında işlenen öykülerde aynı zamanda anlatıcı olan odak figürlerin içinde buldukları durumlardaki duygu durumları incelenmiş ‘ölüm’, ‘aşk’, ‘dostluk’ gibi durumların bireyin yaşamında farklı duygu durumları bıraktığı gözlemlenmiştir. Ele alınan öyküler farklı odak figürlerden oluşsa da figürlerin içinde buldukları duygu durumlarında benzerlik göstermiştir.

İncelenen öyküler ölüm, aşk, dostluk kavramlarının bireylerde bıraktığı duygu durumlarını yansıtmaktadır. Bu kavramlardan ‘ölüm’, bireylerin yaşamında hüznün ve yalnızlığı etkin kılarak bireylere esenliksiz duygular yaşatmış, incelenen öykülerde odak figürler ölümün kaçınılmaz son olduğu gerçeğini kabullenmişlerdir.

Kendini ifade edememe ve değer alt başlıklarıyla incelenen ‘aşk’ öykülerde imkansızlık boyutunda gelişmiş ve ilişki boyutunda olgunlaşmamıştır. Karşılığını bulamayan duygular, birbirlerini sevdikleri halde nedensiz ayrılan çiftlerle verilen aşk kavramı da olumsuz duygulara neden olmuştur.

Yapıtta bireyin duygu durumunda olumlu etkiler bırakan, okuyucuya daha esenlikli aktarılan kavram dostluktur. İncelenen öykülerde fedakarlık, paylaşım gibi duyguları beraberinde getiren

dostluk bireyin duygu durumunda olumlu etkiler bırakmış, incelenen tüm öykülerde odak figürler dostları için çaba göstermişlerdir.

Emrah Serbes'in "Hikâyem Paramparça" adlı yapıtı üzerine yapılan bu tez çalışmasında ölüm, aşk, dostluk gibi kavramların bireylerin duygu durumlarına etkisinin yaşanılan olaylara göre şekillendiği, öykülerdeki odak figürlerin genellikle benzer durumlar yaşadığı ve benzer duygu durumlarında olduğu sonucuna varılmıştır. Serbes, yapıtındaki öykülerde insan hayatının olmazsa olmazı ölüm, aşk ve dostluk kavramlarını birbirine benzer olaylar ve figürlerle anlatmış, bireyin duygu dünyasının şekillenmesinde olumlu ve olumsuz durumların etkili olduğunu göstermiştir.

Kaynakça

- Emrah Serbes, Hikâyem Paramparça 7. Baskı 2014 İletişim Yayıncılık
- <http://www.tdk.gov.tr>